

<https://doi.org/10.18778/1508-1117.18.07>

Agnieszka Kardaś

AKTYWIZACJA FUNKCJONALNA MAŁYCH MIAST PRZY POMOCY ŚRODKÓW Z FUNDUSZY EUROPEJSKICH NA PRZYKŁADZIE MIASTA I GMINY GOŁDAP

Streszczenie: Gołdap – małe miasto położone tuż przy granicy z Obwodem Kaliningradzkim – od lat zmagają się z szeregiem problemów takich, jak: postępujący proces starzenia się społeczeństwa, migracje, bezrobocie, niska aktywność mieszkańców oraz historycznie uwarunkowane defekty w strukturze funkcjonalno-przestrzennej, które stanowią duże wyzwanie dla władz miasta. Aby przeciwdziałać tym negatywnym zjawiskom zdecydowano się na wykorzystanie lokalnego naturalnego potencjału – walorów środowiskowych oraz zmianę charakteru miejscowości z rolniczego na uzdrowiskowy. Liczne związane z tym inwestycje zostały zrealizowane w znacznym stopniu ze środków unijnych.

Celem artykułu jest analiza przekształceń, jakie zaszły w strukturze funkcjonalno-przestrzennej miasta w wyniku wykorzystania funduszy z Unii Europejskiej. Przeprowadzone badania umożliwiły ocenę zmian tkanki miejskiej, ich wpływu na organizację przestrzeni, jak również określenie tendencji rozwojowych Gołdapi.

Słowa kluczowe: Gołdap, małe miasto, środki unijne, aktywizacja funkcjonalna.

1. Wstęp

Wstąpienie Polski do Unii Europejskiej miało wpływ nie tylko na realizację inwestycji ponadlokalnych i rozwój całego kraju, ale również w skali lokalnej – na poszczególne gminy i miasta. Dostępność środków z funduszy unijnych dała możliwość podjęcia różnego rodzaju inicjatyw: społecznych, gospodarczych, kulturalnych umożliwiając bardziej efektywne wykorzystanie potencjału miast, zwiększając tym samym ich konkurencyjność.

Przykładem miasta, które umiejętnie wykorzystuje środki z funduszy europejskich jest Gołdap. Zmagają się ono z szeregiem problemów strukturalnych, funkcjonalnych, społecznych i gospodarczych. Jednak dzięki decyzji władz lokalnych o wykorzystaniu potencjału przyrodniczego Gołdapi oraz

podejmowanym działaniom, zmienia się obraz miasta, które staje się miejscem bardziej atrakcyjnym dla mieszkańców, turystów, inwestorów i przedsiębiorców.

Środki z funduszy Unii Europejskiej stanowią istotny bodziec do przemian małych miast. Dobrze zainwestowane zapewnią możliwość długotrwałego rozwoju i wzrost konkurencyjności ośrodka miejskiego. Zagadnienie prawidłowego ich wykorzystania stanowi wyzwanie dla polityki miejskiej niezależnie od wielkości jednostki, stwarzając pole do dyskusji, badań i analiz oraz kreowania dobrych praktyk (Grzebyk 2012).

2. Charakterystyka obszaru badań

Obszar badań stanowi miasto Gołdap, położone w gminie miejsko-wiejskiej Gołdap, powiecie gołdapskim, województwie warmińsko-mazurskim, przy granicy z Obwodem Kaliningradzkim. Jego powierzchnia od 1985 roku wynosi 17,2 km², a liczba ludności od początku lat 90. XX wieku utrzymuje się na zbliżonym poziomie – na koniec 2013 roku wynosiła 13 808 mieszkańców¹. Jest ono lokalnym ośrodkiem usługowym, administracyjnym, kulturowym, edukacyjnym i rekreacyjnym.

Ze względu na dobry klimat, wyjątkową jakość wód podziemnych i powietrza (dostrzeżoną już w latach 60. XX wieku), złoża borowin, torfu i gliny, rzeźbę terenu (przebiegające w pobliżu miasta Szeskie Wzgórza, istnienie Gołdapskiej Góry), lasy (Puszcza Romincka, Puszcza Borecka, Lasy Skaliskie), jezioro Gołdapskie, miasto jest atrakcyjnym obszarem wypoczynkowym i turystycznym. Po 1989 roku Gołdap opracowało nową strategię rozwoju opartą na funkcji turystycznej i uzdrowiskowej, która miała zapewnić miastu rozkwit. W 2000 roku miastu udało się uzyskać statut uzdrowiska. Taka strategia uzależniona jest nie tylko powyższymi uwarunkowaniami krajobrazowo-przyrodniczymi, ale również istniejącymi ograniczeniami – brakiem bogactw naturalnych, odległością od znaczących miast (ok. 170 km do Białegostoku, ok. 150 km do Łomży, ok. 160 km do Olsztyna), stanem infrastruktury drogowej, brakiem połączeń kolejowych oraz brakiem odpowiednich strategii rozwoju, które powodują, że zaistnienie innych funkcji, przedsiębiorczości, przemysłu czy rolnictwa na dużą skalę jest znacząco utrudnione (Nowak i in. 2008; Drobny i in. 2010; Kazimierczak 2011). Trudne uwarunkowania miały i mają wpływ na zamożność mieszkańców (średnie wynagrodzenie brutto mieszkańca powiatu gołdapskiego wynosiło na początku 2014 roku prawie 2 700 zł brutto²) oraz

---

¹ Dane pochodzą z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

² *Ibidem.*

wysokie bezrobocie³ (stopa bezrobocia rejestrowanego na początku 2014 roku wyniosła 25,2%). Opracowania szczegółowe wskazują, że osoby bez pracy są zwykle długotrwale bezrobotne, charakteryzują się znaczną biernością nie tylko zawodową, ale również społeczną, szukając często zatrudnienia jedynie w szarej strefie⁴. W wyniku zaistnienia tych problemów doszło do wzmocnienia procesu migracji za pracą i wykształceniem⁵, co z kolei spowodowało, że średnia wieku mieszkańców podniosła się i pojawił się problem starzenia się społeczeństwa (*Strategia Rozwiązywania Problemów...* 2008).

Potrzeba uatrakcyjnienia miasta, nadania mu nowych funkcji wiodących, aktywizacji społecznej i zapewnienie miejsc pracy dla lokalnej ludności stały się jednymi z ważniejszych przyczyn, dla których podjęto najbardziej znaczące inwestycje w mieście (budowa i modernizacja obiektów związanych z poprawą jakości życia mieszkańców oraz rozwojem funkcji turystyczno-wypoczynkowej).

3. Inwestycje podejmowane w latach 1990–2013

Obecnie województwo warmińsko-mazurskie jest na czwartym miejscu pod względem wielkości otrzymanych dopłat unijnych w latach 2007–2013⁶ i jednocześnie na pierwszym miejscu pod względem wysokości przyznanych kwot na jednego mieszkańca (726,2 euro)⁷. Wśród miast tego regionu, które umiejętnie wykorzystują fundusze znajduje się analizowana Gołdap.

Gołdap nawiązała współpracę z Unią Europejską już na początku lat 90. ubiegłego wieku, kiedy to miastu udało się otrzymać pierwsze fundusze. Od tego momentu sukcesywnie zarówno przed wejściem Polski do UE, jak i po jej przystąpieniu pozyskuje ona środki na realizację swoich celów. W artykule przeanalizowano wszystkie dokumenty miasta i gminy dotyczące podejmowanych inwestycji i na ich podstawie opracowano zestawienia zbiorcze.

---

³ Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Urzędzie Pracy w mieście Gołdap w 1994 roku wyniosła 2 251, w 2003 roku – 2 003, w 2010 roku – 800, a w 2013 roku – 925. Od 2007 roku liczba ta utrzymuje się na podobnym poziomie około 900 osób.

⁴ Szara strefa dotyczy przemytu i nielegalnego zatrudnienia.

⁵ Saldo migracji zarejestrowane w bazach danych GUS w 2005 roku wyniosło –30, a w 2010 roku – –67. W rzeczywistości zjawisko to występuje na większą skalę ze względu na dużą migrację na pobyt tymczasowy.

⁶ Województwo warmińsko-mazurskie przyjęło łącznie 1 698,1 mln euro, zgodnie z danymi Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

⁷ Dane z Ministerstwa Rozwoju Regionalnego.

W tab. 1 zestawiono wszystkie przeprowadzone w mieście i gminie Gołdap inwestycje podzielone na kategorie według kierunków podejmowanej działalności wraz z ich kosztami⁸ począwszy od roku 1990 do 2013 włącznie.

Tabela 1

Zestawienie projektów przeprowadzonych w mieście i gminie Gołdap w latach 1990–2013

Inwestycje miasta i gminy Gołdap			
Ogólna liczba inwestycji	Kierunki podejmowanej w nich działalności	Liczba inwestycji danego typu	Kwota w zł (ceny z 1993 r.)
1	2	3	4
Lata 1990–1993			
7	infrastruktura	6	28 000 000
	oświata	1	
Lata 1994–1997			
8	infrastruktura	5	12 341 517
	oświata	1	
	budownictwo, mieszkalnictwo	1	
	rekreacja	1	
Lata 1998–2001			
7	infrastruktura	3	14 868 096
	oświata	1	
	budownictwo, mieszkalnictwo	2	
	rekreacja	1	
Lata 2002–2004			
28	infrastruktura	17	5 914 374
	budownictwo, mieszkalnictwo	6	
	oświata	2	
	rekreacja	3	

⁸ Podano całkowity koszt inwestycji, bez rozdzielania na środki własne i dofinansowanie ze względu na brak wszystkich danych dotyczących ich sposobów finansowania.

Tabela 1 (cd.)

1	2	3	4
Lata 2005–2009			
120	planowanie przestrzenne	9	50 718 935
	inna dokumentacja	5	
	infrastruktura	36	
	budownictwo, mieszkalnictwo	9	
	oświata	19	
	rekreacja	14	
	administracja	7	
	zdrowie	1	
	straż pożarna	4	
	inne	16	
Rok 2010			
34	planowanie przestrzenne	3	6 706 845
	inna dokumentacja	1	
	infrastruktura	16	
	budownictwo, mieszkalnictwo	1	
	oświata	4	
	rekreacja	2	
	inne	7	
Lata 2011–2013			
19	infrastruktura	7	-
	budownictwo, mieszkalnictwo	2	
	oświata	1	
	rekreacja	4	
	inne	5	

Źródło: opracowanie własne na podstawie publikacji *20 lat gołdapskiego samorządu gminnego* (2010) oraz danych otrzymanych z Urzędu Miasta Gołdap.

Z 223 inwestycji, aż 90 dotyczyło realizacji związanych z infrastrukturą (np. budowa i modernizacja dróg, parkingów, chodników, sieci uzbrojenia terenu), 29 – oświaty (np. budowa, modernizacja budynków szkół, przedszkoli), 28 – zakupu sprzętu i realizacji innych potrzeb (np. kupno sprzętu komputerowego, samochodu), 25 – rekreacji (np. rewitalizacja parku, budowa kompleksu sportowego), 21 – budownictwa i mieszkalnictwa (np. wykup mieszkań, modernizacja zabudowy), 12 – planowania przestrzennego (wykonanie różnego typu planów, studiów, operatów), 7 – administracji (w oparciu o zapotrzebowanie władz lokalnych), 6 – opracowania innej dokumentacji (nie dotyczącej planowania przestrzennego i nie odpowiadającej innej z wymienionych kategorii), 4 – zapotrzebowania straży pożarnej, 1 – zapotrzebowanie z zakresu ochrony zdrowia. Podział wszystkich podejmowanych inicjatyw i projektów na typy inwestycji ukazuje kierunki polityki władz miasta, która wyraźnie skupia się na poprawie warunków życia i obsługi mieszkańców, dostępie do kultury i oświaty, a także rozwoju głównej funkcji Gołdapi, czyli rekreacyjno-wypoczynkowej, która zawiera w sobie również silny aspekt gospodarczy.

Na realizację powyższych inwestycji miasto i gmina wykorzystywało głównie środki z własnego budżetu, dotacje z budżetu państwa, środki Agencji Nieruchomości Rolnych, dofinansowania unijne i „norweskie”, środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz dotacje pochodzące z województwa warmińsko-mazurskiego.

W latach 1995–2006 zrealizowano 23 projekty dzięki środkom z Funduszy Unijnych. Ich całkowity koszt wyniósł niespełna 35 mln zł, z czego z Unii Europejskiej pozyskano 23 mln zł, co stanowiło 67%. Z kolei w latach 2007–2013, z planowanych 75 inwestycji, 12 pozyskało środki unijne w wysokości 46 mln zł (77% całkowitych kosztów wynoszących 59 mln zł).

4. Najważniejsze realizacje dokonane z funduszy unijnych⁹

Część inwestycji zrealizowanych w Gołdapi miała wymiar nie tylko społeczny, ale i gospodarczy. Wpłynęły one na aktywizację funkcjonalną miasta poprzez zmianę jego dominujących funkcji i wprowadzeniu nowych, które przyciągają inwestorów i przyjeźdźnych.

Najistotniejszą inwestycją dla miasta był *szereg projektów związanych z rozwojem funkcji uzdrowskiej i rekreacyjno-wypoczynkowej obejmujących* modernizację już istniejących i budowę nowych urządzeń i obiektów na plażach, realizację zalewu gołdapskiego oraz połączenie ich promenadą z położonym w pobliżu uzdrowskiem, tworząc w ten sposób spójny kompleks. W ramach

---

⁹ Wszystkie podane przez Urząd Miasta dane dotyczące dofinansowania ze środków unijnych zawierają wysokość dotacji wraz z obowiązkowym wkładem krajowym w inwestycję.

tych projektów odnowiono i przebudowano plażę i kąpielisko (prace objęły pomost, pawilon usługowo-handlowy oraz urządzenie terenu), stworzono park zdrojowy (wybudowano tężnię, instalacje solankowe, pijalnię wód mineralnych – fot. 1, molo spacerowe i obiekty małej architektury, ścieżki pieszo-rowerowe, oświetlenie parku oraz urządzono zieleń), wybudowano promenadę, ciąg pieszo-rowerowy, rynek uzdrowski, całość terenu uzbrojono i przygotowano odpowiednią dokumentację. To ogromne przedsięwzięcie kosztowało 40 mln zł, z czego dotacja Unii Europejskiej wyniosła aż 85%¹⁰. Urząd Miasta szacuje, że dzięki tym inwestycjom zapewniono około 300 miejsc pracy.

Fot. 1. Tężnie i pijalnia wód w parku zdrojowym

fot. A. Kardaś (2013)

Inne inwestycje związane z rozwojem funkcji turystyczno-wypoczynkowej to adaptacja obiektów powojennych na placówki rekreacyjno-sportowe i muzeum, budowa kompleksu pływalni i hali widowiskowo-sportowej, również na obszarze powojennym, które kosztowały 10,7 mln zł (dotacja stanowiła 7,8 mln zł, czyli ok. 74%).

Znaczące kwoty z Unii Europejskiej zostały również przekazane na poprawę stanu infrastruktury technicznej. Zmodernizowano system ciepłowniczy, w tym trzy kotłownie, oczyszczalnię ścieków, poprawiono jakość wód obszaru transgranicznego, rozbudowano i unowocześniono infrastrukturę wodnościekową

---

¹⁰ Głównie projekty to urządzenie plaży i budowa parku zdrojowego i kinezyterapeutycznego, które kosztowało 22,1 mln zł, z czego dofinansowanie wyniosło 83% (18,3 mln zł), budowa pijalni wód mineralnych z wykonaniem podziemnego ujęcia wód leczniczych – 6,9 mln zł, dofinansowanie – 83% (5,7 mln zł), wykonanie odwiertu solankowego i budowa tężni – 10,4 mln zł, dofinansowanie – 84% (8,7 mln zł).

i wodociągi. Całkowity koszt tych inwestycji wyniósł 24,7 mln zł, a dofinansowanie stanowiło 9,6 mln zł (blisko 39%).

Miasto otrzymało również środki z Programu Operacyjnego Rozwoju Polski Wschodniej na utworzenie projektu „Platforma współpracy EGO S.A.”, do którego należy pięć miast – Gołdap, Ełk, Olecko, Suwałki i Augustów. Jest to inicjatywa mająca na celu promocję regionu i wyrobów lokalnych oraz przyciągnięcie turystów poprzez reklamy w telewizji, broszury, billboardy, imprezy i seminaria. Całkowity koszt wyniósł 3 mln zł, z czego dofinansowanie z Unii Europejskiej wyniosło 2,5 mln zł (85%). Podobną inicjatywą mającą rozreklamować region i zbudować jego markę jest Turystyczna Sieć Współpracy – klaster „Suwalszczyzna, Mazury”, do której należy również Gołdap.

5. Wpływ funduszy unijnych na strukturę funkcjonalno-przestrzenną Gołdapi

Gołdap, która ukształtowała się przed I wojną światową i w trakcie dwudziestolecia międzywojennego została praktycznie całkowicie zniszczona podczas II wojny światowej. Niektóre zabudowania czy ślady historycznego układu urbanistycznego zachowały się do dnia dzisiejszego, jednak zdecydowana większość zabudowy to realizacje powojenne wykonane przy użyciu materiałów prefabrykowanych (Siuchiński 1965; Kopciał 1995). Poniższe ustalenia dotyczące przemian funkcji, struktury przestrzennej miasta oraz usług poczyniono w wyniku inwentaryzacji urbanistycznej oraz wizji lokalnej.

W układzie miasta Gołdap, w oparciu o teorię H. Adamczewskiej-Wejchert, można wyróżnić trzy strefy:

1. Strefę centralną, którą tworzy historyczny środek miasta z rynkiem i przedwojenną siatką ulic. Charakteryzuje się ona zwartą zabudową wielofunkcyjną¹¹, koncentracją obiektów usługowych i przestrzeni publicznych – place, parki. Obecnie jest to obszar znacznych przemian strukturalnych i funkcjonalnych. Dzięki funduszom unijnym zrealizowano wiele projektów, które pociągnęły za sobą kolejne przemiany, m.in. zmodernizowano i odnowiono budynki mieszkalne wykonane w technologii wielkiej płyty, zaadaptowano obiekty powojenne na pływalnię i halę sportową, zrewitalizowano i urządzono istniejący park znajdujący się na rynku (fot. 2), zmodernizowano infrastrukturę drogową. Można również dostrzec zjawisko zacieśniania się i uzupełniania zabudowy – realizowane są nowe obiekty nawiązujące do historycznych zabudowań przez prywatnych inwestorów. Otwierane są nowe sklepy.

2. Strefę pośrednią otaczającą strefę centralną. Charakteryzuje się ona niską, ekstensywną zabudową położoną wśród terenów przyrodniczych – lasów, łąk i upraw rolnych. Zabudowa ta początkowo zlokalizowana głównie wzdłuż rzeki

---

¹¹ Dominującymi funkcjami są funkcja mieszkaniowa i usługowa.

Gołdapa i linii kolejowej z czasem zaczęła się rozlewać na pobliskie tereny atrakcyjne pod względem przyrodniczym i rozciągać wzdłuż dróg (fot. 3). Powstały oderwane od centrum miasta obiekty o różnej funkcji¹². Obraz tej strefy również został bardzo zmieniony przez wykorzystanie funduszy unijnych – budowa infrastruktury przejścia granicznego, budowa zalewu gołdapskiego, modernizacja i rozbudowa istotnej części uzdrowiskowo-rekreacyjnej miasta.

3. Strefę zewnętrzną, stanowiącą rezerwę terenową miasta, tworzą obszary lasów, upraw rolnych i tereny nieurbanizowane traktowane jako rezerwa terenowa. Niekiedy pojawiają się nieliczne obiekty związane z rolnictwem. Ma ona charakter przyrodniczy, który ze względu na uzdrowiskową funkcję miasta powinien zostać zachowany.

W obrazie Gołdapi wyraźnie rysuje się wpływ funduszy pochodzących z Unii Europejskiej. Liczne dotacje umożliwiły budowę nowych bądź rozbudowę i modernizację istniejących już obiektów, wprowadzenie i zaistnienie nowych funkcji¹³ w strukturze miasta, które mają na celu jak najefektywniej wykorzystać

Fot. 2. Zrewitalizowany park w centrum miasta

fot. A. Kardaś (2013)

---

¹² Są to nie tylko obiekty mieszkaniowe, ale również usługowe, administracyjne czy usługowe.

¹³ W szczególności dotyczy to funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej i uzdrowiskowej oraz powiązanych z nimi usługami.

Fot. 3. Rozlewająca się zabudowa jednorodzinna
położona przy zalewie gołdapskim

fot. A. Kardaś (2013)

jego potencjał endogeniczny. Wszystkie te realizacje mają być istotnym bodźcem, który przyciągnie turystów, przedsiębiorców i inwestorów. Jednak taki rozrost przestrzenny niesie za sobą jednocześnie duże ryzyko powstania struktur niekompletnych, nieefektywnych i oderwanych od już istniejących układów, sprzyjając rozwojowi zjawiska suburbanizacji i dezurbanizacji.

6. Wnioski

Umiejętne wykorzystanie środków z funduszy europejskich daje miastu szansę na wykorzystanie jego potencjału, poprawę jakości życia mieszkańców, a przede wszystkim na rozwój, który powinien być przedmiotem szczegółowego planowania opartego nie tylko o czynniki zewnętrzne, ale również o istniejące uwarunkowania (Kazimierczak 2011; Grzebyk 2012).

W przypadku Gołdapi nastąpiła widoczna aktywizacja funkcjonalno-przestrzenna związana z otrzymanymi dotacjami. Przekształca się z ośrodka o charakterze rolniczym obsługującego głównie mieszkańców w atrakcyjne uzdrowisko. Rozwinęły się tu nie tylko funkcje związane z ochroną zdrowia (np. pijalnia wód, tężnie), ale też turystyczna, wypoczynkowo-rekreacyjna (np. wybudowano halę sportową, basen, wyciąg na Gołdapskiej Górze, zalew, park), kulturowa (miasto stało się organizatorem licznych festiwali kulturowych

i wydarzeń), usługowa (pojawiły się nowe sklepy, rozwinęła się baza hotelowa). Przeprowadzone badania pokazały, że Gołdap pozyskała ponad 80 mln zł dotacji, z czego sfinansowała najbardziej znaczące inwestycje związane głównie z uzdrowskim charakterem miasta, rekreacją, infrastrukturą i oświatą. Zrealizowane projekty stworzyły potencjalne miejsca pracy, wpłynęły na atrakcyjność miasta, co spowodowało napływ kuracjuszy i turystów, pojawienie się nowych obiektów usługowych, otwarcie sklepów, restauracji.

Jednocześnie brak odpowiedniej reklamy i promocji miasta, brak odpowiedniej długoterminowej strategii rozwoju oraz koncepcji zagospodarowania przestrzennego mogą sprawić, że rozpoczęty w Gołdapi proces pozytywnych przemian opartych na funkcji uzdrowskiej zostanie zahamowany w przyszłości.

LITERATURA

- Adamczewska-Wejchert H., 1977, *Elementy struktury przestrzennej małych i średnich miast polskich*, [w:] praca zbiorowa, *Przeszłość, a jutro miast*, PWN, Warszawa.
- Agenda dla zrównoważonej i konkurencyjnej turystyki europejskiej* (On the future of European tourism, 2002/C 135/01).
- Bank Danych Lokalnych GUS, http://www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks.
- Chodkowska-Miszczuk J., 2010, *Rewitalizacja małych miast w województwie kujawsko-pomorskim szansą ich rozwoju społeczno-gospodarczego*, [w:] Heffner K., Polko A. (red.), *Transformacja funkcji miejskich w ośrodkach lokalnych*, Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego w Katowicach, Katowice.
- Drobny E., Drobny R., Skolimowski K., Dąbrowski H., Gałązka M., 2010, *Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Gołdap*, Urząd Miasta Gołdap, Gołdap.
- Grzebyk M., 2012, *Miejsce i znaczenie środków unijnych w zarządzaniu gminą*, [w:] *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy*, nr 27, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów.
- Heffner K., 2005, *Małe miasta – problemy badawcze i próby syntetycznych ujęć*, [w:] Heffner K. (red.), *Małe miasta a rozwój lokalny i regionalny*, Wydawnictwo AE, Katowice.
- Kardaś A., 2012, *Kierunki aktywizacji funkcjonalnej centrum na tle miasta Gołdap*, praca magisterska, Warszawa.
- Katoła A., 2012, *Wpływ korzystania funduszy unijnych na wzrost konkurencyjności gmin*, [w:] *Studia i Prace Wydziału Nauk Ekonomicznych i Zarządzania*, nr 25, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- Kazimierczak B., 2011, *Turystyka zrównoważona jako istotny czynnik aktywizacji małych miast*, Teza Komisji Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych, Polska Akademia Nauk Oddział w Lublinie, Lublin.
- Kopciał J., 1995, *Gołdap i okolice*, Hańcza, Suwałki.
- Kowalewski A., 2006, *Społeczne, ekonomiczne i przestrzenne bariery rozwoju zrównoważonego*, Instytut Rozwoju Miast, Kraków.

- Nowak T., Pokropek A., Rogaczewska M., Urbanik A., 2008, *Monografia powiatu gołdapskiego*, załącznik 2b do raportu z badań „Rynki pracy na obszarach popegeerowskich”, Departament Analiz Ekonomicznych i Prognoz, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa.
- Praca zbiorowa, 2008, *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Gołdap na lata 2009–2015*, Gołdap, Olsztyn.
- Praca zbiorowa, 2009, *Strategia rozwoju Powiatu Gołdapskiego*, Fundacja „Pamięć, Odpowiedzialność, Przyszłość”, Gołdap.
- Portal Funduszy Europejskich, www.funduszeuropejskie.pl (dostęp: 17.09.2013).
- Rudnicki J., 2006, *Krajobraz kulturowy powiatu gołdapskiego*, Gołdap.
- Siuchiński M., 1965, *Miasta polskie w tysiącleciu*, tom 1, Ossolineum, Wrocław.
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Gołdap na lata 2009–2015*, 2008, Gołdap, Olsztyn.
- Urząd Miasta Gołdap, 2009, *Informacja Burmistrza Gołdapi o stanie finansów gminy w roku 2009, zamierzeniach inwestycyjnych na najbliższe lata oraz stanie zaawansowania niektórych zadań*, Gołdap.
- Urząd Miasta Gołdap, 2010, *20 lat gołdapskiego samorządu gminnego*, Gołdap.
- Urząd Miasta Gołdap, 2014, *Informacja Burmistrza Gołdapi o finansach i działaniach gminy, zamierzeniach inwestycyjnych oraz stanie zaawansowania niektórych zadań*, Gołdap.
- Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego w Olsztynie, 2008, *Studium zagospodarowania przestrzennego wzdłuż granicy polsko-rosyjskiej; uwarunkowania rozwoju polskiej części obszaru przygranicznego*, Olsztyn.

FUNCTIONAL ACTIVATION OF SMALL TOWNS WITH EU FUNDS ON THE EXAMPLE OF TOWN AND COMMUNITY GOŁDAP

Abstract: Gołdap – a small town near the border with the Kaliningrad Oblast – has been struggling with a number of problems such as the ongoing processes of society aging and migration, unemployment, low activity of the inhabitants, or historically conditioned defects in the functional and spatial structure, which are a major challenge for the city authorities. To counteract negative phenomena, the authorities decided to use local potential – environmental values, and changing the character of commune from agricultural to recreational. Numerous investments have been realized thanks to the EU funds. Aim of this paper is to analyze the transformations that have taken place in the functional and spatial structure of the city as a result of the use of funds from the European Union. The study made it possible to evaluate changes in the urban tissue, their impact on the organization of space, as well as identify development trends in Gołdap.

Key words: Gołdap, small city, EU funds, functional activation.

Mgr inż. Agnieszka Kardaś
Katedra Gospodarki Przestrzennej i Nauk o Środowisku Przyrodniczym
Wydział Geodezji i Kartografii, Politechnika Warszawska